

JUSTIITSMINISTEERIUM

Riigikogu
riigikogu@riigikogu.ee

Teie 07.10.2024
Meie 22.10.2024

nr 2-3/15-156
nr 9-2/7116-3

Vastus kirjalikule küsimusele

Riigikogu poolt on Justiitsministeeriumile vastamiseks edastatud Riigikogu liikme Kert Kingo kirjalikud küsimused seoses Prokuratuuri tegevusega.

Justiitsministeerium, tutvunud esitatud küsimustega, soovib nende osas anda alljärgnevad vastused.

Esmalt sooviksime märkida, et käesolevad Kert Kingo 04.10.2024. esitatud küsimused kattuvad osaliselt Kert Kingo poolt 15.05.2023 esitatud küsimustega ning nende osas on Justiitsministeerium andnud omapoolsed vastused 31.05.2024. Sellel põhjusel tuginame siin ning kordame osaliselt meie poolt varem antud vastuseid. Kirjas on viidatud mitmetele väidetavatele rikkumistele. Samas puudub kirjas igasugune detailne info kohtuasja kohta, sealhulgas kohtuasja number, kohtulahendi tegemise kuupäev. Justiitsministeerium ei anna hinnanguid kohtumenetluse ning kohtulahendite osas, sest kriminaalmenetlust toimetatakse ja õigust mõistetakse sõltumatult. Samuti peame vajalikuks märkida, et kui kõrgem kohus tunnistab kehtetuks madalama kohtu antud loa, siis ei tähenda see veel seda, et toime on pandud seaduserikkumine.

Alljärgnevalt anname vastused esitatud küsimustele.

1. Järelevalvemenetluse algatamise õigus on riigi peaprokuröril, kes teeb kontrolli ise või annab järelevalveosakonnale korralduse teenistuslik järelevalve läbi viia. Riigi peaprokurör ei ole kohustatud mistahes juhtumi või väidetava rikkumise korral järelevalvemenetlust toimetama ning peaprokuröri hinnangul ei ole olnud alust järelevalvemenetluseks.

2. Järelevalvemenetluse algatamise õigus on riigi peaprokuröril, kes teeb kontrolli ise või annab järelevalveosakonnale korralduse teenistuslik järelevalve läbi viia. Täpset statistikat järelevalveosakond saadud korralduste üle pidanud ei ole, kuid vähemalt ühe menetluse aastas on osakond Riigiprokuratuuri teatel läbi viinud. Otsused on olnud erinevad ja tulenenud kontrolli tulemustest – on alustatud kriminaalasju või distsiplinaarmenetlusi, pööratud prokuröri tähelepanu edaspidi vigu vältida või pole kontrollimisel rikkumisi tuvastatud.

3. Peaprokurör on oma ametiajal prokuratuuri järelevalvet puudutavalt sisse seadnud uusi järelevalve tegevuse formaate: üldmenetluste piirkondlik järelevalve; prokuröride tegevuse täisjärelevalve, sideandmete päringute järelevalve. Samuti viiakse rutiinselt läbi oportuuniteetide ja jälitustegevuse järelevalvet.

Järelevalveosakonna koostatud analüüside ja kontrollaktide käigus välja tulnud probleeme on võimalik üldistada ja selle põhjal hinnata koolitusvajadust, juhendite või juhiste kehtestamist, töökorralduslikke muudatusi, edasisi järelevalve samme.

Prokuratuuris jälgitakse pidevalt prokuratuuri menetluses olevate kriminaalasjade menetlusaega ja pikemat aega kestnud menetluste kohta toimub eraldi aruandlus. Kõiki õigeksmõistvaid kohtuotsuseid analüüsitakse individuaalselt, et teha järeldused tehtud vigade kohta ja vajaduse kohta praktikat parandada. Kord aastas arutab õigeksmõistvaid otsuseid ka juhtkond Riigiprokuratuuris.

Kriminaalmenetluste läbiviimisel on prokuratuuri töö suunatud menetlusressursi otstarbekale kasutamisele läbi menetluste prioriseerimise. Eelnevas on olulised riigi peaprokuröri kohtueelse menetluse prioriteetide 8.03.2023 juhis (hakkas kehtima 13.03.2023) ning peaprokuröri käskkiri „Kuritegevuse vastaste prioriteetide aruandlus“.

Peaprokuröri juhtimisel toimuvad prokuratuuris regulaarsed nõupidamised. Lisaks koostatakse kõikidest kehtivatest otsustest eraldi kokkuvõte, mida uuendatakse igal aastal. Kord aastas toimub nn laiendatud juhtkonna nõupidamine, kus osalevad tippjuhtkonnale lisaks kõik vanemprokurörid. Reeglina arutatakse sellel nõupidamisel muuhulgas arenguvestlustelt ja rahulolu-uuringutest ilmnenu probleeme ja otsitakse üheskoos lahendusi.

Kord kuus toimub Riigiprokuratuuris peaprokuröri juhtimisel õigusnõupidamine, kuhu saavad küsimusi esitada kõik prokurörid ja ka uurimisasutused. Vastused lähevad kõigile prokuröridele ja küsijatele. Tegemist on praktiliste küsimustega, millele veel ei ole Riigikohus vastust andnud.

Riigi peaprokurör annab kord aastas Prokuratuuri tegevusest aru Riigikogu põhiseaduskomisjonile, lisaks on peaprokurör seoses esile kerkinud konkreetsete probleemidega korduvalt käinud aru andmas Riigikogu erinevatele fraktsioonidele ja komisjonidele (kõige enam julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjonile).

4. Järelevalvet prokuröride üle ei tee üksnes peaprokurör, vaid esmane järelevalve toimub prokuröride lähema juhi tasandil, ringkonnaprokuratuuris on selleks ringkonna juhtivprokurör. Seega teenistuslikku järelevalvet väiksemate ametialaste rikkumiste eest on rakendanud eeskätt juhtivprokurörid. Tõsisemate rikkumiste korral alustatakse distsiplinaarmenetlust.

Peaprokurör ja juhtivprokurörid lahendavad teenistusliku järelevalvega seotud kaebusi, kuid neid on Riigiprokuratuuri kinnitusel vähe. Enamus neist pöördumistest on samuti seotud kindla prokuröri konkreetse menetluse, reeglina saabub kaebus pärast jõustunud lahendit. Üldise tähendusega kaebused, mis oleksid suunanud töökorralduse muudatuseni, ei ole tavapärased.

Peaprokurör Andres Parmas on oma ametiaja jooksul toimetanud teenistuslikku järelevalvet kahe prokuröri suhtes ja distsiplinaarmenetlus on toimunud samuti kahe prokuröri suhtes.

Riigiprokuratuuri järelevalveosakond on peaprokurörit saanud neli korraldust teenistusliku järelevalve läbi viimiseks. Neist ühest lähtuvalt viidi omakorda läbi laiapindne järelevalve, et selgitada välja, kas on veel rikkumisi.

5. Oleme eelpool vastustes selgitanud, et seaduserikkumisi tuvastatud ei ole ning põhjuseid järelevalvemenetluse alustamiseks ei ole olnud. Seetõttu ei ole võimalik siinkohal rääkida vastutusest seadusvastase tegevuse eest.

6. Eestis ei alustata ega menetleta kriminaalasju lähtuvalt nende poliitilisest taustast. Poliitikute, poliitiliste sidemetega ettevõtjatest või kõrgetest ametikandjatest isikute puhul toimetatavad kriminaalmenetlused johtuvad toimepandud kuriteo tunnuste kahtlusega tegudest, mitte nende erakondlikust kuuluvusest või muust poliitilisest taustast. Kriminaalmenetluste kestus Eestis on üldreeglina keskmisena võrreldes teiste riikidega väga lühike, seega on menetlused kiired. Pelgalt süüdistatava õigeks mõistmise või tema suhtes kriminaalmenetluse lõpetamise fakti tõttu ei ole õige teha järeldust ressursside raiskamise kohta.

Kriminaalmenetluse pikem kestus on enamjaolt olnud tingitud objektiivsetest asjaoludest, nagu tõendite kogumise ja analüüsimise aeganõudvus või keerukus, kahtlustatavate või toime pandud tegude suur hulk, vajadus rahvusvaheliseks koostööks; aga samuti on kriminaalmenetluse seadustiku eripärade tõttu aeg-ajalt kippunud venima kohtumenetlus (seda eeskätt kohtu koormatuse ja kaitsjate-süüdistatavate kasutatava taktika tõttu).

Kuivõrd puuduvad andmed, et prokuröride rikkumiste tõttu oleks aset leidnud ressursside „alusetut raiskamist“, siis pole olnud alust ka sellekohasteks järelevalvemenetlusteks.

7.-8. Soovime anda kahele viimasele küsimusele ühise vastuse. Eesti Vabariik on õigusriik ning kriminaalmenetlust toimetatakse ja õigust mõistetakse vastavalt seadustele. Õigusriigi üheks osaks

on ka sõltumatu õigusemõistmine ning Justiitsministeerium ei sekku Prokuratuuri ja kohtute tegevusse selles osas. „Regulaarseid“ seaduserikkumisi ei ole Prokuratuur tuvastanud ning seega ei ole võimalik teha etteheiteid prokuröridele, kes on vastavalt kehtivatele seadustele täitnud oma ülesandeid.

Täiendavalt märgime siin, et justiitsminister algatas 11.03.2024 käskkirjaga nr 22 teenistusliku järelevalve eesmärgiga analüüsida prokuratuuri juhtimisega seonduvalt tehtud otsuseid perioodil 1.01.2023 kuni 1.03.2024. Järelevalvekomisjon ei tuvastanud prokuratuuri juhtimises tähelepanu vääri vaid kõrvalekaldeid seaduslikkuse ja otstarbekuse nõudest.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Liisa-Ly Pakosta
justiits- ja digiminister

Markko Künnapu 53911687
Markko.Kynnapu@just.ee